ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (velkého senátu)

25. října 2011 *

Ve spojených věcech C-509/09 a C-161/10,

jejímž předmětem jsou dvě žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podané rozhodnutím Bundesgerichtshof (Německo) (C-509/09) a tribunal de grande instance Paříž (Francie) (C-161/10), ze dne 10. listopadu 2009 a 29. března 2010, došlým Soudnímu dvoru dne 9. prosince 2009 a 6. dubna 2010, v řízeních

eDate Advertising GmbH

proti

X,

a

Olivier Martinez,

* Jednací jazyky: němčina a francouzština.

Robert Martinez

proti

MGN Limited,

SOUDNÍ DVŮR (velký senát),

ve složení V. Skouris, předseda, A. Tizzano, J. N. Cunha Rodrigues, K. Lenaerts, J.-C. Bonichot, U. Lõhmus a M. Safjan (zpravodaj), předsedové senátů, E. Levits, A. Ó Caoimh, L. Bay Larsen a T. von Danwitz, soudci,

generální advokát: P. Cruz Villalón,
vedoucí soudní kanceláře: B. Fülöp, rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 14. prosince 2010,

s ohledem na vyjádření předložená:

– za eDate Advertising GmbH H. Graupnerem a M. Dörrem, Rechtsanwälte,

– za X A. Stoppem, Rechtsanwalt,

– za MGN Limited C. Bigotem, avocat,

– za německou vládu J. Möllerem a J. Kemper, jako zmocněnci,

– za francouzskou vládu G. de Berguesem a B. Beaupère-Manokha, jako zmocněnci,

– za dánskou vládu C. Vangem, jako zmocněncem,

– za řeckou vládu S. Chala, jako zmocněnkyní,

– za italskou vládu W. Ferrante, jako zmocněnkyní,

– za lucemburskou vládu C. Schiltzem, jako zmocněncem,

– za rakouskou vládu C. Pesendorfer a E. Riedlem, jako zmocněnci,

– za vládu Spojeného království F. Penlington, jako zmocněnkyní, ve spolupráci s J. Stratford, QC,

– za Evropskou komisi M. Wilderspinem, jako zmocněncem,

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 29. března 2011,

vydává tento

Rozsudek

1 Žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce se týkají výkladu čl. 5 bodu 3 nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Úř. věst. 2001, L 12, s. 1; Zvl. vyd. 19/04, s. 42, dále jen „nařízení“) a čl. 3 odst. 1 a 2 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/ES ze dne 8. června 2000 o některých právních aspektech služeb informační společnosti, zejména elektronického obchodu, na vnitřním trhu (směrnice o elektronickém obchodu) (Úř. věst. L 178, s. 1; Zvl. vyd. 13/25, s. 399, dále jen „směrnice“).

2 Tyto žádosti byly podány v rámci dvou sporů mezi X na jedné straně a společností eDate Advertising GmbH (dále jen „eDate Advertising“) na straně druhé a mezi Olivierem Martinezem a Robertem Martinezem na jedné straně a společností MGN Limited (dále jen „MGN“) na straně druhé ve věci občanskoprávní odpovědnosti těchto žalovaných týkající se informací a fotografií zveřejněných na internetu.

Právní rámec

Nařízení

3 Jedenáctý bod odůvodnění nařízení uvádí:

„Pravidla pro určení příslušnosti musí být vysoce předvídatelná a založená na zásadě, podle které je příslušnost obecně založena na místě bydliště žalovaného, a musí být na tomto základě vždy určitelná, kromě několika přesně určených případů, kdy předmět sporu nebo smluvní volnost stran opravňuje k použití odlišného určujícího hlediska. Sídlo právnické osoby musí být v nařízení samostatně vymezeno tak, aby společná pravidla byla přehlednější a zamezilo se sporům o příslušnost."

4 Článek 2 odst. 1 nařízení, který je uveden v kapitole II („Příslušnost") oddílu 1 tohoto nařízení a jenž je nadepsán „Obecná ustanovení", stanoví:

„Nestanoví-li toto nařízení jinak, mohou být osoby, které mají bydliště na území některého členského státu, bez ohledu na svou státní příslušnost žalovány u soudů tohoto členského státu."

5 Článek 3 odst. 1 téhož nařízení stanoví:

„Osoby, které mají bydliště na území některého členského státu, mohou být u soudů jiného členského státu žalovány pouze na základě pravidel stanovených v oddílech 2 až 7 této kapitoly.“

6 Článek 5 bod 3, který je součástí kapitoly II oddílu 2, nadepsaného „Zvláštní příslušnost“, zní takto:

„Osoba, která má bydliště na území některého členského státu, může být v jiném členském státě žalována,

[…]

3. ve věcech týkajících se protiprávního jednání či jednání, které je postaveno na roveň protiprávnímu jednání, u soudu místa, kde došlo nebo může dojít ke škodné události.“

Směrnice

7 Čtvrtá věta dvacátého druhého bodu odůvodnění směrnice zní takto:

„Aby bylo možno účinně zajistit volný pohyb služeb a právní jistotu pro poskytovatele a příjemce, měly by být služby informační společnosti v zásadě podřízeny právní úpravě členského státu, v němž je poskytovatel usazen.“

8 Dvacátý třetí bod odůvodnění směrnice uvádí:

„Předmětem této směrnice není ani vytvoření dodatečných pravidel mezinárodního práva soukromého týkajících se kolizního práva, ani neřeší pravomoc soudů. Předpisy použitelného práva určeného podle pravidel mezinárodního práva soukromého nesmí omezovat volný pohyb služeb informační společnosti ve smyslu této směrnice."

9 Dvacátý pátý bod odůvodnění směrnice uvádí:

„Vnitrostátní soudní orgány včetně občanskoprávních soudů, které řeší soukromoprávní spory, se mohou v souladu s podmínkami vymezenými v této směrnici odchýlit od volného pohybu služeb v informační společnosti."

10 Podle čl. 1 odst. 1 směrnice je jejím cílem „přispět k řádnému fungování vnitřního trhu tím, že zajistí volný pohyb služeb informační společnosti mezi členskými státy".

11 Článek 1 odst. 4 směrnice zní takto:

„Tato směrnice nevytváří dodatečná pravidla mezinárodního práva soukromého ani neupravuje pravomoc soudů."

12 Článek 2 písm. h) bod i) směrnice stanoví:

„koordinovaná oblast souvisí s požadavky, které má poskytovatel služeb plnit a které se týkají:

– přístupu k činnosti služby informační společnosti, např. požadavky na kvalifikaci, povolení nebo oznámení,

– výkonu činnosti služby informační společnosti, např. požadavky na chování poskytovatele služby, kvalitu nebo obsah služby včetně požadavků na reklamu a smlouvy nebo na odpovědnost poskytovatele služby;“.

13 Článek 3 odst. 1 a 2 směrnice stanoví:

„1. Každý členský stát dbá, aby služby informační společnosti poskytované poskytovatelem usazeným na jeho území dodržovaly platné vnitrostátní předpisy z příslušné koordinované oblasti.

2. Členské státy nemohou z důvodů spadajících do koordinované oblasti omezovat volný pohyb služeb informační společnosti z jiného členského státu.“

14 Článek 3 odst. 4 směrnice stanoví podmínky, za nichž mohou členské státy přijmout pro určitou službu informační společnosti opatření odchylující se od odstavce 2.

Spory v původních řízeních a předběžné otázky

Věc C-509/09

15 V roce 1993 byl X, který má bydliště v Německu, společně se svým bratrem odsouzen německým soudem k trestu odnětí svobody na doživotí za vraždu známého herce. V lednu roku 2008 byl podmínečně propuštěn.

16 Společnost eDate Advertising, která je usazena v Rakousku, provozuje internetový portál pod adresou „www.rainbow.at“. V rubrice „Info-News“ na stránkách vyhrazených pro starší informace měla žalovaná do dne 18. června 2007 umístěnou jednu zobrazitelnou informaci ze dne 23. srpna 1999. Bylo v ní uvedeno jméno X a jeho bratra a to, že podali u Bundesverfassungsgericht (Spolkový ústavní soud) v Karlsruhe (Německo) stížnost proti rozsudku, jímž byli odsouzeni. Kromě stručného popisu činu spáchaného v roce 1990 je citován advokát odsouzených, který uvedl, že by chtěli prokázat, že několik hlavních svědků svědčících v jejich neprospěch, nesvědčilo v řízení pravdivě.

17 X vyzval společnost eDate Advertising, aby se zdržela zveřejňování informací a prohlásila, že tak neučiní ani v budoucnosti. Společnost eDate Advertising na tento dopis neodpověděla, avšak dne 18. června 2007 odstranila napadenou informaci ze své internetové stránky.

18 Ve své žalobě podané k německým soudům se X domáhá, aby o něm v souvislosti se spáchaným činem společnost eDate Advertising přestala uvádět informaci s uvedením plného jména. Společnost eDate Advertising v první řadě zpochybnila mezinárodní příslušnost německých soudů. Vzhledem k tomu, že žalobě bylo u obou soudů nižších stupňů vyhověno, společnost eDate Advertising setrvává v řízení před

Bundesgerichtsof na svých návrhových žádáních znějících na zamítnutí opravného prostředku.

19 Bundesgerichtshof uvádí, že výsledek sporu závisí na otázce, zda nižší soudy správně připustily mezinárodní příslušnost k řešení sporu podle čl. 5 bodu 3 nařízení.

20 Bundesgerichtshof má za to, že pokud je dána mezinárodní příslušnost německých soudů, vyvstává otázka, zda se použije německé, nebo rakouské právo. Podle tohoto soudu to závisí na výkladu čl. 3 odst. 1 a 2 směrnice.

21 Na jedné straně má Bundesgerichtshof za to, že zásada země původu by mohla představovat korektiv na úrovni hmotného práva. Hmotněprávní výsledek stanovený právem, které by bylo uznáno za použitelné na základě kolizních pravidel státu sídla soudu, by byl v konkrétním případě po obsahové stránce změněn a omezen na méně přísné požadavky práva země původu. Uvedený soud uvádí, že podle tohoto výkladu by zásada země původu ponechala vnitrostátní kolizní pravidla státu sídla soudu nedotčena a použila by se – stejně jako základní svobody Smlouvy o ES – teprve v rámci konkrétního porovnání příznivosti na úrovni hmotného práva.

22 Na straně druhé by podle Bundesgerichtshof mohl článek 3 směrnice zavádět obecnou zásadu v oblasti kolizních norem, která by vedla k použití pouze práva platného v zemi původu a vylučovala by použití vnitrostátních kolizních norem.

23 Bundesgerichtshof uvádí, že pokud by zásada země původu byla považována za překážku použití práva na hmotněprávní úrovni, bylo by použitelné německé mezinárodní

právo soukromé a bylo by třeba zrušit napadené rozhodnutí a s konečnou platností zamítnout opravný prostředek, neboť by nebylo možné připustit nárok navrhovatele na zdržení na základě německého práva. Naproti tomu, pokud by zásadě země původu byla přiznána kolizněprávní povaha, bylo by třeba nárok X na zdržení posoudit podle rakouského práva.

24 Za těchto podmínek se Bundesgerichtshof rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Musí být slovní spojení ‚místo, kde […] může dojít ke škodné události', které je uvedeno v čl. 5 bodu 3 nařízení […] vykládáno v případě (hrozícího) poškození osobnostních práv obsahem internetových stránek v tom smyslu,

že dotčená osoba může podat zdržovací žalobu proti provozovateli internetových stránek nezávisle na tom, ve kterém členském státě je provozovatel těchto stránek usazen, i u soudů každého členského státu, v němž mohou být internetové stránky zobrazeny,

nebo

je předpokladem příslušnosti soudů členského státu, v němž provozovatel internetových stránek není usazen, existence zvláštní souvislosti (souvislosti s dotyčným státem) napadeného obsahu nebo internetových stránek se státem sídla soudu jdoucí nad rámec technicky možné zobrazitelnosti?

2) Pokud je taková zvláštní souvislost vyžadována:

Podle jakých kritérií se tato souvislost určuje?

Je rozhodné, zda jsou napadené internetové stránky svým provozovatelem cíleně zaměřeny (také) na uživatele internetu ve státě sídla soudu, nebo postačuje, aby informace zobrazitelné na internetových stránkách objektivně vykazovaly souvislost se státem sídla soudu v tom smyslu, že podle okolností konkrétního případu, zejména na základě obsahu napadených internetových stránek, mohlo nebo může ve státě sídla soudu dojít ke střetu protichůdných zájmů – zájmu navrhovatele na zachování jeho osobnostních práv a zájmu provozovatele utvářet své internetové stránky a poskytovat informace?

Je pro zjištění existence zvláštní souvislosti rozhodný počet zobrazení napadených internetových stránek ve státě sídla soudu?

3) Pokud pro připuštění příslušnosti není nutná žádná zvláštní souvislost nebo pokud pro připuštění existence takové souvislosti postačuje, aby napadené informace objektivně vykazovaly souvislost se státem sídla soudu v tom smyslu, že podle okolností konkrétního případu, zejména na základě obsahu napadených internetových stránek, mohlo nebo může ve státě sídla soudu dojít ke střetu protichůdných zájmů, a pokud není předpokladem přípustnosti zvláštní souvislosti minimální počet zobrazení napadených internetových stránek ve státě sídla soudu:

Musí být čl. 3 odst. 1 a 2 směrnice […] 2000/31 […] vykládán v tom smyslu,

že je těmto ustanovením třeba přisuzovat povahu kolizních pravidel v tom smyslu, že i v oblasti občanského práva stanovují výlučné použití práva platného ve státě původu a vylučují použití vnitrostátních kolizních norem,

nebo

se u těchto právních předpisů jedná o korektiv na hmotněprávní úrovni, kterým je obsahově změněn a redukován na požadavky země původu hmotně právní výsledek práva, které bylo podle vnitrostátních kolizních norem určeno jako použitelné právo?

V případě, že čl. 3 odst. 1 a 2 směrnice […] má povahu kolizního pravidla:

Stanoví uvedená ustanovení pouze výlučné použití hmotného práva platného v zemi původu, nebo stanoví také použití v něm platných kolizních norem s tím důsledkem, že zpětný odkaz práva země původu na právo země určení je nadále možný?“

Věc C-161/10

25 Francouzský herec Olivier Martinez a jeho otec Robert Martinez si před tribunal de grande instance de Paris stěžují na porušení svého soukromí a práva Oliviera Martineze na podobu, k němuž došlo zveřejněním dne 3. února 2008 na internetové stránce na adrese „www.sundaymirror.co.uk“ textu psaného v anglickém jazyce, který byl podle francouzského překladu, jenž nebyl při diskusi zpochybněn, nadepsán „Kylie Mimogue est de nouveau avec Olivier Martinez“ (Kylie Minogue je opět s Olivierem Martinezem) a obsahoval popis podrobností týkajících se jejich shledání.

26 Na základě článku 9 francouzského občanského zákoníku, který stanoví, že „každý má právo na respektování svého soukromí“, byla proti společnosti MGN založené podle anglického práva, jež provozuje internetovou stránku britského deníku *Sunday Mirror*, podána žaloba. Tato společnost vznáší námitku nepříslušnosti tribunal de grande instance de Paris z důvodu neexistence dostatečné souvislosti mezi sporným zveřejněním na internetu a údajnou újmou způsobenou na francouzském území, naopak žalobci se domnívají, že taková souvislost není nezbytná a že v každém případě existuje.

27 Předkládající soud uvádí, že škodná událost, k níž došlo prostřednictvím internetové sítě, může být považována za škodnou událost, k níž došlo na území pouze jednoho členského státu, pouze tehdy, pokud existuje dostatečná, podstatná či významná souvislost s uvedeným územím.

28 Předkládající soud má za to, že řešení otázky příslušnosti soudu některého členského státu k rozhodnutí o porušení osobnostních práv, ke kterému došlo na internetové síti na internetové stránce provozované osobou s bydlištěm v jiném členském státě a určené především veřejnosti tohoto jiného státu, ze znění článku 2 a čl. 5 bodu 3 nařízení jasně nevyplývá.

29 Za těchto podmínek se tribunal de grande instance de Paris rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„Musí být článek 2 a čl. 5 bod 3 nařízení […] vykládány tak, že přiznávají soudu členského státu příslušnost k rozhodování o žalobě podané z důvodu porušení osobnostních práv, ke kterému mohlo dojít v důsledku zveřejnění informací nebo fotografií na internetových stránkách provozovaných v jiném členském státě společností se sídlem

v tomto druhém státě nebo také v dalším členském státě, v každém případě tedy v jiném, než je první členský stát:

– již při splnění samotné podmínky, že tyto internetové stránky mohou být zobrazeny v tomto prvním státě,

– nebo pouze tehdy, když mezi škodnou událostí a územím tohoto prvního státu existuje dostatečná, podstatná anebo významná souvislost, a v tomto druhém případě může tato souvislost vyplývat z:

  – počtu zobrazení těchto sporných stránek v tomto prvním členském státě, v absolutní hodnotě nebo poměrně ke všem zobrazením uvedených stránek,

  – bydliště, nebo i ze státní příslušnosti osoby, která si stěžuje na porušení svých osobnostních práv, nebo obecněji dotyčných osob,

  – jazyka, ve kterém je šířena sporná informace, nebo jakékoli jiné okolnosti, která je způsobilá prokázat vůli provozovatele internetových stránek oslovit zvláště veřejnost tohoto prvního státu,

  – místa, kde došlo k uváděným skutečnostem, nebo místa, kde byly vyhotoveny fotografické snímky, které byly případně zveřejněny na internetu,

  – jiných kritérií[?]“

30 Usnesením ze dne 29. října 2010 rozhodl předseda Soudního dvora v souladu s článkem 43 jednacího řádu Soudního dvora o spojení věcí C-509/09 a C-161/10 pro účely ústní části řízení a rozsudku.

K přípustnosti

31 Italská vláda má za to, že otázky položené ve věci C-509/09 musí být prohlášeny za nepřípustné z toho důvodu, že nejsou pro spor v původním řízení relevantní. Podle této vlády představuje zdržovací žaloba v rámci soudních řízení institut určený pro naléhavé případy, a předpokládá tedy, že chování působící újmu nadále trvá. Italská vláda se však domnívá, že z popisu skutečností projednávaného sporu vyplývá, že od chování, o němž se má za to, že zasahuje do právního postavení, bylo v době podání zdržovací žaloby již upuštěno vzhledem k tomu, že provozovatel internetových stránek odstranil spornou informaci ještě před zahájením řízení.

32 V tomto ohledu je třeba připomenout, že podle ustálené judikatury je v rámci řízení upraveného v článku 267 SFEU věcí pouze vnitrostátního soudu, kterému byl spor předložen a jenž musí nést odpovědnost za soudní rozhodnutí, které bude vydáno, posoudit s ohledem na konkrétní okolnosti věci jak nezbytnost rozhodnutí o předběžné otázce pro vydání jeho rozsudku, tak relevanci otázek, které klade Soudnímu dvoru. Jestliže se položené otázky týkají výkladu unijního práva, je tedy Soudní dvůr v zásadě povinen rozhodnout (viz rozsudek ze dne 17. února 2011, TeliaSonera Sverige, C-52/09, Sb. rozh. s. I-527, bod 15 a citovaná judikatura).

33 Soudní dvůr totiž může odmítnout rozhodnutí o předběžné otázce položené vnitrostátním soudem pouze tehdy, je-li zjevné, že žádaný výklad unijního práva nemá žádný vztah k realitě nebo předmětu sporu v původním řízení, zejména jedná-li se o hypotetický problém (viz výše uvedený rozsudek TeliaSonera Sverige, bod 16).

34 Nic však nenasvědčuje tomu, že ve věci v původním řízení se stala zdržovací žaloba bezpředmětnou z důvodu, že provozovatel internetových stránek odstranil spornou informaci ještě před zahájením řízení. Jak je totiž připomenuto v bodě 18 tohoto rozsudku, zdržovací žalobě bylo u obou soudů nižších stupňů vyhověno.

35 V každém případě Soudní dvůr již uvedl, že čl. 5 bod 3 nařízení vzhledem ke svému znění nepředpokládá, že újma existuje v současné době (viz v tomto smyslu rozsudek ze dne 1. října 2002, Henkel, C-167/00, Recueil, s. I-8111, bod 48 a následující). Z toho vyplývá, že žaloba, jejímž cílem je zabránit tomu, aby se opakovalo chování, jež je pokládáno za protiprávní, spadá do působnosti uvedeného ustanovení.

36 Za těchto okolností musí být žádost o rozhodnutí o předběžné otázce považována za přípustnou.

K předběžným otázkám

K výkladu čl. 5 bodu 3 nařízení

37 Podstatou prvních dvou otázek ve věci C-509/09 a jediné otázky ve věci C-161/10, které je třeba přezkoumat společně a jež pokládají předkládající soudy Soudnímu dvoru, je to, jak musí být vykládáno slovní spojení „místo, kde došlo nebo může dojít ke škodné události“, použité v čl. 5 bodu 3 nařízení v případě údajného porušení osobnostních práv prostřednictvím obsahu informací zveřejněných na internetových stránkách.

38 Aby bylo možné na tyto otázky odpovědět, je třeba připomenout, že podle ustálené judikatury platí, že ustanovení nařízení musí být vykládána autonomně s ohledem na jeho systematiku a cíle (viz zejména rozsudek ze dne 16. července 2009, Zuid-Chemie, C-189/08, Sb. rozh. s. I-6917, bod 17 a citovaná judikatura).

39 Dále, jelikož nařízení ve vztazích mezi členskými státy nahradilo Úmluvu ze dne 27. září 1968 o soudní příslušnosti a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Úř. věst. 1972, L 299, s. 32), ve znění následujících úmluv o přistoupení nových členských států k této úmluvě (dále jen „Bruselská úmluva"), platí výklad ustanovení této Úmluvy podaný Soudním dvorem rovněž pro ustanovení uvedeného nařízení, pokud lze ustanovení těchto nástrojů Společenství kvalifikovat jako rovnocenná (výše uvedený rozsudek Zuid-Chemie, bod 18).

40 Podle ustálené judikatury platí, že pravidlo zvláštní příslušnosti soudu, které je jako výjimka ze zásady příslušnosti soudů místa bydliště žalovaného stanoveno v čl. 5 bodu 3 nařízení, je založeno na existenci zvláště úzké souvislosti mezi sporem a soudy míst, kde došlo ke škodné události, která odůvodňuje určení příslušnosti těchto soudů z důvodů řádného výkonu spravedlnosti a užitečné organizace řízení (viz výše uvedený rozsudek Zuid-Chemie, bod 24 a citovaná judikatura).

41 Je třeba také připomenout, že slovní spojení „místo, kde došlo nebo může dojít ke škodné události," se vztahuje k místu příčinné souvislosti a zároveň k místu, kde došlo k újmě. Obě tato místa mohou představovat zvláštní souvislost z hlediska soudní příslušnosti vzhledem k tomu, že každé z nich může podle okolností poskytnout zvláště užitečné údaje týkající se důkazů a organizace řízení (rozsudek ze dne 7. března 1995, Shevill a další, C-68/93, Recueil, s. I-415, body 20 a 21).

42 Pokud jde o použití těchto dvou hraničních určovatelů na žaloby na náhradu nemajetkové újmy způsobené údajně zveřejněním poškozujícím pověst, měl Soudní dvůr za to, že v případě poškození pověsti prostřednictvím článku šířeného v tisku v několika smluvních státech může poškozený podat proti vydavateli žalobu na náhradu nemajetkové újmy k soudům smluvního státu, v němž je vydavatel, který zveřejnil článek poškozující pověst, usazen, jež jsou příslušné k náhradě celé újmy vyplývající z poškození pověsti nebo k soudům každého smluvního státu, v němž došlo ke zveřejnění nebo v němž podle tvrzení poškozeného došlo k poškození jeho pověsti, které jsou příslušné pouze k rozhodování o újmě způsobené ve státě sídla soudu, jemuž je žaloba podána (výše uvedený rozsudek Shevill a další, bod 33).

43 Soudní dvůr v tomto ohledu rovněž uvedl, že i když je pravda, že omezení příslušnosti soudů státu, v němž je informace šířena, pouze na újmu způsobenou ve státě sídla soudu s sebou nese nepříznivé následky, má žalobce nicméně stále možnost podat svůj návrh v celém rozsahu k soudu buď místa bydliště žalovaného, nebo místa, kde je vydavatel, který zveřejnil článek poškozující pověst, usazen (výše uvedený rozsudek Shevill a další, bod 32).

44 Jak uvedl generální advokát v bodě 39 svého stanoviska, mohou tyto závěry platit i pro jiné sdělovací prostředky a komunikační způsoby a zahrnovat velkou škálu porušení osobnostních práv existujících v jednotlivých právních řádech, jako jsou například porušení tvrzená žalobci v původním řízení

45 Jak však uvádějí předkládající soudy i většina účastníků řízení a zúčastněných, kteří předložili svá vyjádření Soudnímu dvoru, zveřejnění obsahu informací na internetových stránkách se liší od územně omezeného šíření takového média, jako je tiskovina, v tom, že cílem tohoto zveřejnění je v zásadě všudypřítomnost obsahu uvedených informací. S tímto obsahem se může okamžitě seznámit neomezený počet uživatelů internetu kdekoliv na světě nezávisle na tom, zda má jeho vydavatel v úmyslu, aby tento obsah byl přístupný mimo členský stát jeho usazení a mimo jeho kontrolu.

46 Jeví se tedy, že internet snižuje užitečnost určovatele týkajícího se šíření, jelikož rozsah šíření obsahu informací na internetu je v zásadě univerzální. Navíc z technického hlediska není vždy možné tento rozsah šíření s určitostí a spolehlivostí kvantifikovat ve vztahu ke konkrétnímu členskému státu, a proto ani ohodnotit újmu způsobenou výlučně v tomto členském státě.

47 Obtíže se zavedením v kontextu internetu uvedeného určovatele týkajícího se realizace újmy, který vyplývá z výše uvedeného rozsudku Shevill a další, jsou, jak uvádí generální advokát v bodě 56 svého stanoviska, v protikladu k závažnosti újmy, která může vzniknout nositeli osobnostního práva, jenž zjistí, že obsah informace zasahující do uvedeného práva je přístupný na kdekoli na Zemi.

48 Je tedy třeba přizpůsobit hraniční určovatele připomenuté v bodě 42 tohoto rozsudku tak, aby osoba, jejíž osobnostní právo bylo poškozeno prostřednictvím internetu, mohla podle místa, kde došlo k újmě způsobené v Evropské unii uvedeným porušením, podat žalobu na náhradu celé této újmy. Vzhledem k tomu, že dopad obsahu informace zveřejněné na internetu na osobnostní práva osoby může být lépe posouzen soudem místa, kde má údajný poškozený centrum svých zájmů, splňuje přiznání příslušnosti tomuto soudu cíl spočívající v řádném výkonu spravedlnosti, který je připomenut v bodě 40 tohoto rozsudku.

49 Místem, kde má osoba centrum svých zájmů, je obecně místo jejího obvyklého bydliště. Osoba však může mít centrum svých zájmů také v členském státě, v němž nemá obvyklé bydliště, pokud jiné indicie, jako například výkon profesní činnosti, mohou prokázat zvláště úzkou vazbu k tomuto státu.

50 Příslušnost soudu místa, kde má údajný poškozený centrum svých zájmů, je v souladu s cílem spočívajícím v předvídatelnosti pravidel pro určení příslušnosti (viz rozsudek ze dne 12. května 2011, BVG, C-144/10, Sb. rozh. s. I-3961, bod 33) také ve vztahu k žalovanému vzhledem k tomu, že vydavatel poškozujícího obsahu může v době zveřejnění tohoto obsahu na internetu znát centrum zájmů osob, kterých se týká. Je tedy třeba mít za to, že určovatel týkající se centra zájmů umožňuje zároveň žalobci snadno určit soud, u něhož může podat žalobu, a žalovanému přiměřeně předvídat, u kterého soudu může být žalován (viz rozsudek ze dne 23. dubna 2009, Falco Privatstiftung a Rabitsch, C-533/07, Sb. rozh.. s. I-3327, bod 22 a citovaná judikatura).

51 Rovněž pokud není podána žaloba na náhradu celé nemajetkové újmy, přiznává určovatel týkající se realizace újmy vyplývající z výše uvedeného rozsudku Shevill a další, příslušnost soudům každého členského státu, na jehož území je nebo byl přístupný obsah informace zveřejněné na internetu. Tyto soudy jsou příslušné pouze k rozhodování o újmě způsobené na území členského státu sídla soudu, jemuž je žaloba podána.

52 Proto je třeba na první dvě otázky ve věci C-509/09 a na jedinou otázku ve věci C-161/10 odpovědět tak, že čl. 5 bod 3 nařízení musí být vykládán v tom smyslu, že v případě údajného porušení osobnostních práv obsahem informací zveřejněných na internetových stránkách má osoba, která se pokládá za poškozeného, možnost podat žalobu na náhradu celé nemajetkové újmy buď k soudům členského státu, v němž je vydavatel tohoto obsahu usazen, nebo k soudům členského státu, v němž se nachází centrum jejích zájmů. Tato osoba může také místo žaloby na náhradu celé nemajetkové újmy podat žalobu k soudům každého členského státu, na jehož území je nebo byl přístupný obsah informace zveřejněné na internetu. Tyto soudy jsou příslušné pouze k rozhodování o újmě způsobené na území členského státu sídla soudu, jemuž je žaloba podána.

K výkladu článku 3 směrnice

53 Třetí otázkou ve věci C-509/09 se Bundesgerichtshof snaží zjistit, zda ustanovení čl. 3 odst. 1 a 2 směrnice mají charakter kolizních pravidel v tom smyslu, že i v občanském právu stanovují pro služby informační společnosti výlučné použití práva platného v zemi původu a vylučují použití vnitrostátních kolizních norem, nebo zda představují korektiv, jenž mění obsah práva, které bylo podle vnitrostátních kolizních norem určeno jako použitelné, tak aby bylo v souladu s požadavky země původu.

54 Tato ustanovení je třeba zkoumat nejen s ohledem na jejich znění, ale rovněž s ohledem na jejich kontext a cíle sledované právní úpravou, jejíž jsou součástí (viz rozsudky ze dne 19. září 2000, Německo v. Komise, C-156/98, Recueil, s. I-6857, bod 50; ze dne 7. prosince 2006, SGAE, C-306/05, Sb. rozh. s. I-11519, bod 34, a ze dne 7. října 2010, Lassal, C-162/09, Sb. rozh. s. I-9217, bod 49).

55 V tomto ohledu je normativní text unijního aktu neoddělitelný od jeho odůvodnění, takže musí být v případě potřeby vykládán s ohledem na důvody, které vedly k jeho přijetí (rozsudky ze dne 29. dubna 2004, Itálie v. Komise, C-298/00 P, Recueil, s. I-4087, bod 97 a citovaná judikatura, jakož i výše uvedený rozsudek Lassal, bod 50).

56 Cílem směrnice, která byla přijata na základě čl. 47 odst. 2 ES, článků 55 ES a 95 ES, je podle jejího čl. 1 odst. 1 přispět k řádnému fungování vnitřního trhu tím, že zajistí volný pohyb služeb informační společnosti mezi členskými státy. Její pátý bod odůvodnění uvádí jako právní překážky řádného fungování vnitřního trhu v této oblasti rozdíly mezi vnitrostátními právními předpisy, jakož i právní nejistotu ve vnitrostátních právních úpravách, které se na tyto služby vztahují.

57 U většiny aspektů elektronického obchodu, není cílem směrnice harmonizace hmotněprávních ustanovení, ale jejím cílem je definování „koordinované oblasti", v rámci níž mechanismus článku 3 musí podle dvacátého druhého bodu odůvodnění této směrnice umožnit, aby služby informační společnosti byly v zásadě podřízeny právní úpravě členského státu, v němž je poskytovatel usazen.

58 V tomto ohledu je třeba uvést, že právní úprava členského státu, v němž je poskytovatel usazen, zahrnuje oblast občanského práva, což vyplývá mimo jiné z dvacátého pátého bodu odůvodnění směrnice, jakož i ze skutečnosti, že příloha této směrnice vyjmenovává práva o povinnosti občanskoprávní povahy, na které se mechanismus článku 3 nepoužije. Kromě toho použití tohoto článku na odpovědnost poskytovatelů je výslovně stanovena čl. 2 písm. h) bodem i) druhou odrážkou směrnice.

59 Z článku 3 odst. 1 a 2 směrnice ve spojení s výše uvedenými ustanoveními a cíli vyplývá, že mechanismus upravený směrnicí vyžaduje dodržování požadavků hmotného práva platného v zemi, v níž je poskytovatel usazen, i v občanském právu. Jelikož neexistují závazná harmonizační ustanovení na úrovni Unie, může jedině uznání závaznosti vnitrostátní právní úpravy, které se zákonodárce rozhodl podřídit poskytovatele a jejich služby, zaručit plný účinek volného pohybu uvedených služeb. Článek 3 odst. 4 směrnice potvrzuje takový výklad tím, že uvádí podmínky, za nichž se členské státy mohou odchýlit od odstavce 2 tohoto článku, a tento výčet podmínek je třeba považovat za vyčerpávající.

60 Výklad článku 3 směrnice musí však zohlednit také její čl. 1 odst. 4, podle něhož tato směrnice nevytváří dodatečná pravidla mezinárodního práva soukromého týkající se kolizního práva.

61 V tomto ohledu je třeba uvést, že z výkladu pravidla vnitřního trhu zakotveného v čl. 3 odst. 1 směrnice, podle kterého vede toto pravidlo k použití hmotného práva platného v členském státě usazení, nevyplývá jeho kvalifikace jakožto pravidla mezinárodního práva soukromého. Tento odstavec totiž především ukládá členským státům povinnost, aby dbaly na to, aby služby informační společnosti poskytované poskytovatelem usazeným na jejich území dodržovaly platné vnitrostátní předpisy z příslušné koordinované oblasti. Uložení takové povinnosti nemá charakteristické vlastnosti kolizního pravidla určeného k vyřešení zvláštního střetu několika použitelných právních řádů.

62 Kromě toho čl. 3 odst. 2 směrnice zakazuje členským státům, aby z důvodů spadajících do koordinované oblasti omezovaly volný pohyb služeb informační společnosti z jiného členského státu. Naproti tomu z čl. 1 odst. 4 směrnice ve spojení s dvacátým třetím bodem odůvodnění této směrnice vyplývá, že hostitelské členské státy mohou v zásadě volně určit na základě svého mezinárodního práva soukromého použitelné hmotněprávní předpisy, pokud z toho nevyplývá omezení volného pohybu služeb elektronického obchodu.

63 Z toho vyplývá, že čl. 3 odst. 2 směrnice neukládá provedení do vnitrostátního právního řádu ve formě zvláštního kolizního pravidla.

64 Ustanovení čl. 3 odst. 1 a 2 směrnice je však třeba vykládat tak, aby bylo zaručeno, že koordinační přístup, který přijal unijní zákonodárce, skutečně umožňuje zajistit volný pohyb služeb informační společnosti mezi členskými státy.

65 V tomto ohledu je třeba připomenout, že Soudní dvůr již uvedl, že kogentní ustanovení směrnice, která jsou nezbytná k uskutečnění cílů vnitřního trhu, musí být použitelná i tehdy, když je zvoleno jiné právo (viz v tomto smyslu rozsudky ze dne 9. listopadu 2000, Ingmar, C-381/98, Recueil, s. I-9305, bod 25 a ze dne 23. března 2006, Honyvem Informazioni Commerciali, C-465/04, Sb. rozh. s. I-2879, bod 23).

66 Pokud jde však o mechanismus stanovený v článku 3 směrnice, je třeba mít za to, že by podřízení služeb elektronického obchodu právní úpravě členského státu, v němž jsou usazeni jejich poskytovatelé, na základě uvedeného čl. 3 odst. 1 neumožňovalo plně zajistit volný pohyb těchto služeb, kdyby poskytovatelé museli nakonec v hostitelském členském státě dodržovat přísnější požadavky, než jsou ty, které jsou na ně použitelné v členském státě usazení.

67 Z toho vyplývá, že článek 3 směrnice, s výhradou výjimek povolených v souladu s podmínkami stanovenými v tomto čl. 3 odst. 4, brání tomu, aby poskytovatel služby elektronického obchodu byl podřízen přísnějším požadavkům, než jsou ty, které stanoví hmotné právo platné v členském státě, v němž je uvedený poskytovatel usazen.

68 S ohledem na výše uvedené je třeba na třetí otázku ve věci C-509/09 odpovědět tak, že článek 3 směrnice musí být vykládán v tom smyslu, že neukládá provedení do vnitrostátního právního řádu ve formě zvláštního kolizního pravidla. Pokud se však jedná o koordinovanou oblast, musí členské státy zajistit, aby s výhradou výjimek povolených v souladu s podmínkami stanovenými v čl. 3 odst. 4 směrnice nebyl poskytovatel služby elektronického obchodu podřízen přísnějším požadavkům, než jsou ty, které stanoví hmotné právo použitelné v členském státě, v němž je tento poskytovatel usazen.

K nákladům řízení

69 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původních řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporům probíhajícím před předkládajícími soudy, jsou k rozhodnutí o nákladech řízení příslušné uvedené soudy. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (velký senát) rozhodl takto:

1) Článek 5 bod 3 nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech musí být vykládán v tom smyslu, že v případě údajného porušení osobnostních práv obsahem informací zveřejněných na internetových stránkách má osoba, která se pokládá za poškozeného, možnost podat žalobu na náhradu celé nemajetkové újmy buď k soudům členského státu, v němž je vydavatel tohoto obsahu usazen, nebo k soudům členského státu, v němž se nachází centrum jejích zájmů. Tato osoba může také místo žaloby na náhradu celé nemajetkové újmy podat žalobu k soudům každého členského státu, na jehož území je nebo byl přístupný obsah informace zveřejněné na internetu. Tyto soudy jsou příslušné pouze k rozhodování o újmě způsobené na území členského státu sídla soudu, jemuž je žaloba podána.

2) Článek 3 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/ES ze dne 8. června 2000 o některých právních aspektech služeb informační společnosti, zejména elektronického obchodu, na vnitřním trhu (směrnice o elektronickém obchodu) musí být vykládán v tom smyslu, že neukládá provedení do vnitrostátního právního řádu ve formě zvláštního kolizního pravidla. Pokud se však jedná o koordinovanou oblast, musí členské státy zajistit, aby

s výhradou výjimek povolených v souladu s podmínkami stanovenými v čl. 3 odst. 4 směrnice 2000/31, nebyl poskytovatel služby elektronického obchodu podřízen přísnějším požadavkům, než jsou ty, které stanoví hmotné právo použitelné v členském státě, v němž je tento poskytovatel usazen.

Podpisy.